

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TAGAJÁNLSÓK

1922-BEN

KÉZIRAT GYANÁNT

BUDAPEST

1922.

061, 12 HTA

Pápa, 1922. Fõiskolai kõnyvnyomda.

Körlevél
a Magyar Tudományos Akadémia
tagjaihoz.

A Magyar Tudományos Akadémia elnöksége az 1922. évi LXXXII. nagygyűlés napjait következően tűzte ki:

I.

Május 9-én, kedden d. u. 5 órakor az **osztályok** ülése.

Tárgyai:

- a) A pályázatok eldöntése.
- b) Új pályázatok kihirdetése.
- c) Szavazás az ajánlott tiszteleti, rendes, levelező és külső tagokra.
- d) Szavazás az osztályelnökre és a bizottságok tagjaira.

Az I. osztály javaslatot tesz a Nagyjutalom és a Marczibányi-mellékjutalom odaitélése iránt.

II.

Május 10-én, szerdán délután 5 órakor **nagygyűlés**. *Tárgyai:*

- a) Az ünnepélyes közülés programjának bemutatása.
- b) Az osztályok jelentései a pályázatok eldöntéséről, új pályakérdésekről és választásokról.
- c) A jutalmat nyert pályamunkák jelígis leveleinek felbontása, a többi levelek elégetése.

III.

Május 11-én, csütörtökön 11 órakor az **Igazgató-Tanács** ülése.

IV.

Május 11-én, csütörtökön d. u. $\frac{1}{2}$ 5 órakor **elegyes** ülés.
Elnök és másodelnök választása.

V.

Május 11-én, csütörtökön délután 5 órakor **tagválasztó nagygyűlés**. — *Tárgya:* Az Akadémia igazgató, tiszteleti, rendes, levelező és külső tagjainak megválasztása.

VI.

Május 14-én, vasárnap délelőtt $\frac{1}{2}$ 11 órakor **ünnepélyes közülés**.

Budapest, 1922. április 12.

Elnöki megbízásból:

Balogh Jenő

főtítkár.

TAGAJÁNLÁSOK

1922-ben.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

I.

GOMBOCZ ZOLTÁN levelező tagot rendes tagnak ajánljuk az I. osztály A) alosztályába. Az Akadémia Gombocz Zoltánt 1905-ben választotta meg levelező tagjává. Ez idő óta Gombocz nagyértékű, maradandó alkotásokkal gazdagította tudományos irodalmunkat. Munkássága kiterjed az általános nyelvtudományra és az általános fonetikára, az altaji és a finnugor összehasonlító nyelvtudományra s a speciális magyar nyelvészetnek minden ágára. 1905 óta megjelent dolgozatai, önálló művei közül kiemeljük a következőket: 1. Képzettársulás és jelentésváltozás (MNy. VII., Filoz. Társ. Közl. 1911.); 2. Hangutánzás és nyelvtörténet (MNy. IX.); 3. A nyelvek egységéről (Szerda 1906.); 4. Paul és Wundt a nyelv eredetéről (Nyelvtud. I.); 5. A fonétika történetéből (Nyelvtud. II. III.); 6. Kísérleti fonétika és nyelvtanítás (M. Paed. IX.); 7. A mondat zenei hangsúlyáról (Uránia VIII.); 8. Zur Phonetik der ungarischen Sprache (Le Monde Oriental 1907—8. és különny. 1909.); 9. Magyar palatogrammok (NyK. XXXVIII.); 10. Az altaji nyelvek hangtörténetéhez (NyK. XXXV.); ugyanez németül némi pótlásokkal és helyreigazításokkal: Zur Lautgeschichte der altaischen Sprachen (KSz. XIII.); 11. A pannoniai avarok nyelvéről (MNy. XII.); 12. Adalékok a török nyelvtanhoz (NyK. XLIV.); 13. Csuvas szójegyzék (NyK. XXXVI.); 14. Árja elemek a törökségben (NyK. XXXVI.); 15. Török nyelvemlékek (NyK. XLV.); 16. A szlávság török elemeiről (Nyelvtud. IV.); 17. Adalékok az obi-ugor nyelvek szókészletének eredetéhez (NyK. XXXII.); 18. Zur finnisch-ugrisch-samojedischen Lautgeschichte (Thomsen-Festschrift 1912.); 19. A magyar *a* hangok történetéhez (NyK. XXXIX.); 20. A magyar magánhangzók történetéből. (MNy. VIII.); 21. A magyar mélyhangu *i* kérdéséhez (MNy. XVI.); 22. A tővégi

rövid magánhangzók kérdéséhez (MNy. V.); 23. Egy ismeretlen képző (NyK. XLV.); 24. Nyujtott szóalakok. (MNy. XII.); 25. Árpádkori török személyneveink (MNy. X. és különny.); 26. Wundt Vilmos emlékezete (MNy. XVI); 27. A bolgár kérdés és a magyar hunmonda (MNy. XVII. és Uj Magyar Szemle II.); 28. Nyelvtörténet, lélektan, társadalmi lélektan (Társadalomtudomány 1921. I.); 29. A magyar őshaza és a nemzeti hagyomány (NyK. XLVI.); 30. Honfoglalás előtti török jövevényszavaink (MNy. III. és különny.); 31. Die bulgarisch-türkischen Lehnwörter in der ungarischen Sprache. Helsingfors, 1912. E kitünő munkáról, melynek főeredményei olyanok, hogy lényegesebb változást a jövődöbeli kutatások által is aligha fognak szenvedni, egyik bírálója Paasonen Henrik, kiváló finn nyelvtudós úgy nyilatkozott, hogy „a szerző elmélyedve tárgyába lelkiismeretes gondossággal, mintaszerű módszerrel és kiváló tudományos tehetségre és érettségre valló módon oldotta meg nehéz feladatát“ (I. NyK. XLII. 68.); 32. Magyar etymologiai szótár. Budapest, 1914. I—VII. füzet (Melich Jánossal együtt); 33. A Magyar Nyelvtudomány Kézikönyvének, valamint a Magyar Nyelv című folyóiratnak egyik szerkesztője. Az előbbi mű ez év folyamán megjelenik s benne több cikk Gombocz Zoltán tollából való.

A fenti felsorolás, amelyből szántszándékkal kihagytuk az apróbb cikkeket, a folyóiratokban megjelent könyvismertetések, nyilvánvalóan bizonyítja, hogy Gombocz Zoltán levelező taggá választása óta rendkívül nagy munkásságot fejtett ki és maradandó értékű értekezésekkel, művekkel gazdagította irodalmunkat. A nyelvtudományt előbbre vivő szakadatlan munkásságának méltó jutalma lenne a rendes tagsággal való kitüntetés.

Budapest, 1922. február 20-án.

Szinnyei József r. t.

Melich János r. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

II.

Dr. HUSZTI JÓZSEFET, budapesti egyetemi magántanárt és az Eötvös-collegium szakvezető tanárát az I. osztály A) alosztályába levelező tagnak ajánlom.

Husztii fiatal latinistáink legjobbjai közé tartozik, aki részben a régi latin irodalomra vonatkozó tanulmányaival, melyek közül különösen a Terentiusra vonatkozókat emelem

ki, részben a magyarországi humanizmus történetébe vágó kutatásaival keltett figyelmet. Megválasztását főleg azért tartanám kívánatosnak, hogy a hazai humanizmusnak művelődés-történetünkre nézve oly fontos tanulmánya, melyet Akademiánk aegise alatt korán elhalt Ábel Jenőnk oly nagy sikerrel kezdett meg s Hegedüs István oly dicséretes buzgalommal folytatott, fennakadást a jövőben sem szenvedjen. Husztit olyan törekvésű és nagy munkakedvű tudósnak ismerem, aki osztályunk támogatásával méltó módon vihetné tovább a jeles elődök munkáját.

Némethy Géza r. t.

III.

Dr. Kmoskó Mihály budapesti egyetemi tanárt, a kiváló orientálistát az I. osztály A) alosztályába levelező tagnak ajánlom.

Kmoskót már tavaly ajánlottam s az alosztályba meg is kapta a szükséges többséget. Megválasztása azóta égető szükségé vált, mert elvesztettük Goldziher Ignácot s ezzel alosztályunkban a semitica philologia tudománya elárvult. Érde-meit tavaly részletesen méltattam; azért most csak annak a kijelentésére szorítkozom, hogy Kmoskó Mihály személyében olyan rangu tudóssal dicsekedhetünk, akit bármely tudós területben bátran ültethetünk felejthetetlen Goldziherünk helyére.

Némethy Géza r. t.

IV.

Dr. Németh Gyulát, a budapesti tudományegyetemen a török philologia nyilvános rendes tanárát az I. osztály A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk. Németh Gyula a török összehasonlító nyelvtudomány és az oszmán-török philologia érdemes munkása, akit egyrészt módszertani iskolázottsága, másrészt konstantinápolyi, kisászsiai, krimi, kaukázusi és csuvasföldi tanulmányújtjai e tudományszakok hivatott művelőjévé avatnak.

Legfontosabb tudományos dolgozatai két csoportra oszlanak: részben török hangtörténeti kérdéseket tárgyalnak, vagy a magyar nyelv török elemeivel foglalkoznak (vö. alább a 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 12., 13., 14., 20., 25., 27. sz. dolgozatokat), részben inkább a török philologia körébe tartoznak. Ilyenek kumük tanulmányai, a Codex Cumanicus találós meséivel foglalkozó cikke, oszmán-török nyelvkönyve s a Ferah-näme tudományos feldolgozása.

Németh Gyula munkáinak jegyzéke:

1. Kumük és balkár szójegyzék. KSz. 12. — 2. Egy török-mongol hangtörvény. NyK. 41. — 3. Proben der kumükischen Volksdichtung. KSz. 12., 13. — 4. A török-mongol *a*-féle hangok fejlődése a csuvasban. NyK. 42. — 5. Die türkisch-mongolische Hypothese. ZDMG. 66. — 6. Über den Ursprung des Wortes *šaman*. KSz. 14. — 7. Nyelvünk régi török jövevényszavai. Nyr. 41. — 8. Mongol elemek a magyar nyelvben. Nyr. 42. — 9. Die Rätsel des Codex Cumanicus. ZDMG. 67. — 10. Vannak-e arab eredetű bolgár-török szavaink? Nyr. 45. — 11. A török-mongol nyelvviszonyhoz. NyK. 43. — 12. Bolgár-török jövevényszavainkhoz. MNy. 11. — 13. Az ősjakut hangtan alapjai. Nyk. 43. — 14. Die langen Vokale im Jakutischen. KSz. 15. — 15. Türkische Grammatik. (Göschel.) 1916. Neudruck 1917. — 16. Türkisches Lesebuch. (Göschel.) 1916. Neudruck: sajtó alatt. — 17. Türkisches Übungsbuch für Anfänger. (Göschel.) 1917. — 18. Türkisch-deutsches Gesprächsbuch. (Göschel.) 1917. — 19. A régi magyar írás eredete. NyK. 45. — 20. Török jövevényszavaink középső rétege. MNy. 17. — 21. Das Ferahnāme des Ibn Ḥaṭīb. Ein osmanisches Gedicht aus dem 15. Jh. Le Monde Oriental. — 22. Régi török jövevényszavaink és a turfáni emlékek. Kőrösi Csoma-Archivum. 1. — 23. A turkish word by Curtius Rufus? Hirth-Album, London (sajtó alatt). — 24. Szerkeszti a Kőrösi Csoma-Archivumot. — 25. On ogur, hét magyar, Dentümgöyer. Kőrösi Csoma-Archivum 1921. 2. sz. — 26. A besenyők ismeretéhez. Magyar Nyelv 1922. 1. sz. — 27. A magyar nyelv oszmán-török jövevényszavai. (A Magyar Nyelvtudomány Kézikönyve számára. Sajtó alatt). — 28. A székely írás. (A Magyar Nyelvtudomány Kézikönyve számára. Sajtó alatt.)

Színnyei József r. t.

Gombocz Zoltán l. t.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

V.

CSÁSZÁR ELEMÉR levelező tagot, a magyar irodalomtörténet egyetemi rendes tanárát, az I. osztály B) alosztályában megüresedett helyre rendes tagnak ajánljuk.

Császár Elemért Akadémiánk 1909-ben választotta levelező tagjai sorába. Azóta is igen eredményes munkásságot

fejtett ki az irodalomtörténet és kritika terén. Dolgozatait eredeti kutatásokon alapuló sokoldalú tudás, az irodalmi művek értékelésében biztos ítélet, minden munkáját pontos stílus, egész működését fáradhatatlan és lelkes buzgóság jellemzi s Császárt az irodalomtörténetírás egyik legértékesebb munkásává avatják. Nagyszámú kisebb-nagyobb értekezését, kritikai cikkeit (a Budapesti Szemlében, a Magyar Figyelőben, Egyet. Philol. Közönyben, az Irodalomtörténeti Közleményekben stb.) és irodalmi kiadásait (Verseghy költ., Katona Lajos irod. tanulmányai, Katona József Bánk bánjának első kidolgozása stb.) mellőzve (L. felsorolva az Akad. Almanachok 1910. s köv. évf. „Tagok munkálatai“ közt), ezúttal csak néhány önálló munkáját és tanulmányát említjük fel, minők a Kisfaludy Sándor- és Anyosról, Bessenyei akadémiai törekvéseiről, A német költészet hatásáról XVIII. századi irodalmunkra szólók és a nem rég megjelent: A magyar regény története c. kötete. Sajtó alatt van: A magyar szépirodalmi kritika története 1848-ig c. munkája (a Kisfaludy-Társaság kiadásában) s A magyar irodalom története 1711—1825. és A magyar dráma és széppróza története 1825—1896. c. dolgozatai (az Egyetemes Irodalomtörténet utolsó kötetében). Végül egyebeken kívül szerkesztette az Egyet. Philol. Közl. (1911—12.) modern irodalmi részét s 1913-tól fogva szerkeszti az Irodalomtörténeti Közleményeket.

Ezek után jogos az a remény, hogy Császár Elemér, java férfikorában lévén, jövőendő munkásságával még igen hasznos szolgálásokat fog tenni irodalmunknak.

Badics Ferenc r. t.
Ferenczi Zoltán r. t.

LEVELEZŐ TAGOKNAK:

VI.

Dr. GULYÁS PÁLT, a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének második előadóját, a könyvtartan egyetemi magántanárát s a Magyar Könyvszemle szerkesztőjét az I. osztály B) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Tavalyi ajánlásunkban kiemeltük s most újra nyomatékkal ismétljük, hogy Gulyás Pál több mint két évtizede foglalkozik a bibliographiával és könyvtartannal s e téren európai látókörű, kiváló szakember.

A Magyar Tudományos Akadémia már eddig is figyelmére méltatta munkásságát, midőn irodalomtörténeti bizott-

ságának segédtagjává választotta s megbizta a Szinnyei-féle Magyar Írók Élete és Munkái c. nagy életrajzi lexikonnak folytatásával. Megbizása óta szakadatlanul dolgozik e nagy munkán s már eddig is az adatoknak óriási tömegét gyűjtötte össze.

Tavalyi ajánlatunkban részletesen felsoroltuk munkáságának jegyzékét, mely 21 önálló tanulmányt és félszáznál több folyóiratokban és lapokban megjelent értekezést és cikket foglal magában. Azóta megjelent Kommunista könyvtárpolitika c. nagyobb tanulmánya (1921.), mely nemcsak bibliographiai, hanem kortörténeti szempontból is értékes.

Alapos munkásságával valóban rászolgált, hogy Akadémiánk a levelező tagsággal kitüntesse.

Szinnyei Ferenc l. t.

Pintér Jenő l. t.

VII.

Dr. KAPOSY JÓZSEFET, az egyetemi könyvtár igazgatóörét, az I. osztály B) alosztályába levelező tagnak ajánljuk. Kaposy, a magyar Dante-kutatásnak évtizedek óta legbuzgóbb és fáradhatatlan képviselője, ki nemcsak mélyen belehatolt a nagy firenzei műveinek ismeretébe, hanem legtöbbet is tett, hogy mind a szakirodalom, mind a nagyközönség előtt megnyíljanak Dante rejtelmek. Tanulmányok hosszú sorában ismertette, magyarázta műveit; a magyar Dante-kutatás eredményeit pedig „Dante a magyar irodalomban” című, kimerítő művében foglalta össze. Kaposy érdeme volt a múlt esztendei magyar Dante-kiállítás sikere, mely nemcsak bennünket, hanem a külföldi szakértőket is bámulatba ejtette gazdagságával, szépségével és kitűnő rendezettségével.

Kaposy Dantén kívül tolmácsa volt sok külföldi irodalmi nagyságnak és remekműnek. Közülök csak egyet emelünk ki: „Assisi Szent Ferenc virágos kertjét”, mely mind bensőséges és szép fordításával, mind tudományos magyarázataival a legjobb külföldi Fioretti-kiadásokkal kiállja a versenyt.

Kaposy a középkori latin irodalomnak is elsőrendű ismerője. Tudása és tolla mindig csak a legnemesebb irodalmi feladatoknak és törekvéseknek volt szentelve.

Megválasztása egy nemes munkában töltött életnek nyújtana méltó jutalmat, Akadémiánkat pedig egy kiváló tudós munkaerejével gyarapítaná.

Budapest, 1922 februárius havában.

Kozma Andor t. t.

Solymossy Sándor r. t.

Tolnai Vilmos l. t.

VIII.

SAJÓ SÁNDOR főgimnáziumi igazgatót, kiváló költőt, mint a magyar költői nyelvnek és a magyar versformáknak ritka jeles művészt, az I. osztály B) alosztályába levelező tagnak ajánlom. Támogatja ajánlatomat az a közismert valóság, hogy a t. Akadémia nézőpontjából első sorban méltánylást érdemlő nyelvi és formai tökéletességen kívül, Sajó Sándor költészete tartalmi tekintetben is nemes.

Meggyőződésem, hogy ez a költő nem pusztán diszitékei közé tartoznék Akadémiánknak, hanem komoly, megbízható munkása is lenne.

Megjelent művei: „Fiatal szívvél“ (1898.), „Útközben“ (1904.), „Gordonka“ (1910.), „Tegnaptól holnapig“ (1920.) és „Magyar versek“ (1921.) című költeménykötetek; „Katona és Grillparzer“, „Dalmady Győző emlékezete“, „Endrődi Sándor“, „A magyar nóta“ című irodalmi tanulmányai s kisebb cikkek, valamint bírálatok irodalmi folyóiratokban. „Zrinyi György házassága“ című történeti vigjátéka 1903-ban Akadémiánk Teleki-jutalmát nyerte el s 1907-ben a Nemzeti Színházban került színre.

Különbféle költemény pályázatokon ajánlottam összesen nem kevesebb, mint tizenkét ízben nyerte el a jutalmat. Ezek közül három a M. T. Akadémia jutalma volt.

Magam voltam olyan szerencsés, hogy körülbelől három lustrummal ezelőtt, mint pályázati bíráló és jelentéstévő a Tekintetes Akadémiának a legmelegebben s az ellenvélemények dacára sikerrel ajánlottam jutalomra „Az utolsó magyar“ című költeményét. A jelígs levél felbontása után hallottam életemben először Sajó Sándor nevét. Akkor nyerte ő először el költeményével az Akadémia koszoruját. Jóleső érzés most arra gondolnom, hogy íme, nem csalódtam az akkor még ismeretlen tehetségben. Sajó Sándor azóta annyira valóságos tehetségnek bizonyult újabb és újabb mind jobb és jobb műveivel, hogy ma már teljes meggyőződéssel s bátran ajánlhatom az akadémiai levelező tagságra is. Bizonyos vagyok benne, hogy ha a t. Akadémia ezt az ajánlásomat is elfogadja, Sajó Sándor tehetségének, tudásának és egyéni mivoltának megbízhatósága engem megint igazolni fog.

Kozma Andor t. t.

IX.

SZÁSZ KÁROLY szépirodalmi író és műbírálót, a Kisfaludy-Társaság titkárát, az Irodalomtörténeti Társaság alelnökét, a képviselőház volt elnökét, Akadémiánk I. osztályának

széptudományi alosztályába tisztelettel ajánlom levelező tag-nak. Szász Károly unokája Nagyenyed egykori nagy taná-rának s fia volt másodelnökünknek, a magyar műfordítás halhatatlan érdemű atyamesterének. Nem azért utalok e na-gyokra, mintha érdemöket ajánlásom érdekében kívánnám értékesíteni, hanem annak a ritka, emelő jelenségnek példá-zására, hogy az elődök nagy emlékét milyen kötelezettségnek érzi magára nézve az igaz ember. Szász Károlynak egész pályáját, a tisztviselőit, politikait és íróit is ennek az atyától örökölt s az ő példájoktól irányzott kötelességérzetnek tiszta fénye tünteti ki és ez már az ő személyiségének jellemző erkölcsi vonása.

Szász Károly már körülbelül huszonöt éve fejt ki lan-kadatlan buzgalmú és nemes irányú irodalmi munkásságot, főleg közművelődési irányban (Vasárnapi Ujság, Uránia, Budapesti Szemle stb.), de a tudomány szolgálatában is. Szám-talan irodalomtörténeti cikke, tanulmánya, bírálata jelent meg a lapokban és folyóiratokban, melyek közül különösen két csoportnak van maradandóbb fontossága. Az egyik cso-port 1909—1913. Gyulai Pál pályájára vonatkozó kutatásainak közlése; egész sorozat, melynek értéke nemcsak életrajzi, hanem irodalomtörténeti. A másik csoport: színművészetünk történetével foglalkozó nagy számú dolgozatai. Ez a tárgy különösen vonzotta elejétől fogva s vonzza ma is. Ide vonat-kozó, rendkívül nagy számú tanulmányai részint színműírók-ról (Kisfaludy Károly, Dóczy Lajos, Rákosi Jenő, Toldy István, Berczik Árpád stb.), részint színészekről szólnak. Az utóbbiak körébe tartozik kedves, eleven könyvecskéje: A budai vár-színház története, 1921; az előbbiekébe a kiadásra váró na-gyobb munkája: A magyar dráma története.

Mindezekben a szintörténeti dolgozataiban nem Bayer filológiai módszere és modora, inkább történeti és esztétikai irány érvényesül, az előadásnak vonzó és egyszerű kedvessé-gével, mely az ifjuság számára irt Petőfi-életrajzából közölt mutatóványokat is kitünteti.

Mindezekben túl talán legérdemesebb Szász Károlynak irodalmi és színbíró munkássága, melyet hosszú évek sora óta folytat. Ezek a bírálatok annál több elismerést érdemel-nek, minél több, mai hírlapirodalmi kritikánkból szinte eltűnő tulajdonsággal jeleskednek. Ilyenek: rendkívüli, komoly és nemes művészi fogékonysága; mindig történeti távlatokra irányuló szempontjai; kérlelhetetlen igazságkeresése és bátor szókimondása; hagyományainkból lelkezett magyar szelleme. Előadása egyszerűség és magyarosság tekintetében kiváló, az angol kritikusok modorára emlékeztető. Szóval, olyan kritikus,

amilyenre épen Akadémiánknak minél többre lenne szüksége.

Szabad legyen még legalább röviden megemlítenem Szász Károly költői dolgozatait, melyeket a felfogás, érzés és forma nemessége tüntet ki. Ilyen Verseinek 1908-ban megjelent kötete; az Akadémia Teleki-díjával koszoruzott vigjátéka: A botrány; azután a Nemzeti Színházban sikerrel bemutatott vigjátékok: A múzsa, 1892., Katolnai ur házasodik, 1892., Kántorné, 1907. Ezek a költői dolgozatok is, mint Szász Károly minden munkája, a tünedező, nemesebb, tisztább magyar irodalmi szellembe illeszkednek.

Ezekben voltam bátor röviden indokolni, hogy Szász Károly választásával Akadémiánk igaz érdemet jutalmazna és igen hasznos erőt nyerne.

Beöthy Zsolt r. t.

X.

Dr. ZLINSZKY ALADÁR, főgimnáziumi igazgató, az Országos Tanárképző-Intézet szaktanára, a magyar irodalomtörténet és segédtudományai (rhetorika, poetika) tárgykörét műveli közel három évtized óta. E téren a legérdemesebb kutatók egyike, aki önálló eredményeivel, az eszmeáramlatok új megvilágításával számos kérdést és problémát végérvényesen megoldott. Heliodorus hatását a magyar irodalomra, Örczy Lőrincz költészetének forrásait, a Schiller-hatást Berzsenyiben, de főkép Arany kisebb epikai műveinek (Jóka ördöge, Balladák, Keveháza, Szt. László, stb.) viszonyát forrásaihoz széleskörű olvasottsággal, philologiai megokolással és eszthetikai elmélyedéssel tárgyalta. Korszakosnak tekintendők azok az értekezései (A szóképekről, A kifejezés stílusa, Szemléleti és hangulati elemek a metaforában), melyekben a Quintilianus óta hagyományos logikai felosztást lélektani alapon újra csoportosítja s a metonymia, synekdoche formáit egyszerű jelentés-sűrűsödés és tapadás jelenségeinek mutatva ki, ezeket a nyelvi tények közé sorozandóknak tünteti fel. A metaforáról, mint egyedül valódi szóképről megállapítja, hogy főként a hangulat terméke s a szemlélet akciója benne legtöbbször a hangulaton keresztül érvényesül. Ezek alapján szerkesztett Stilisztikája (1914.) az első tudományosan megalapozott mű e téren. A nemzeti kultúrának kiváló szolgálatot tett elterjedt kézikönyvével: Szemelvények a nemzeti líra köréből (2. kiad. 1904.); ebben kimerítő tárgyi és nyelvi magyarázatokon kívül az egyes korszépek mintászerű megrajzolásával ifjúságunk érzékét az irodalmi művek helyes megbecsülése iránt hathatósan fejlesztette.

Mint olyan tudományos kutatót, akit munkásságában

mindenkor komoly és emelkedett szempontok vezéreltek, feltétlenül méltónak tartjuk arra, hogy az Akadémia tagjai közé válassza.

Pintér Jenő l. t.

Solymossy Sándor l. t.

Tolnai Vilmos l. t.

A II. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

XI.

Gr. KLEBELSBERG KUNÓT, a Magyar Történelmi Társaság elnökét, ez idő szerinti m. kir. belügyminisztert, a II. osztályban üresedésben lévő tiszteleti tagsági helyre tisztelettel ajánljuk.

Gróf Klebelsberg Kuno egész pályáját annak a magyar nemzeti eszmének fáradhatatlan és sikerekben gazdag szolgálata hatja át, melynek kultusza Akadémiánknak is legnemesebb hagyománya.

Mint a miniszterelnökség fiatal tisztviselője, olyan munkakört teremtett magának, mely addig egészen gondozatlan volt: az idegenbe szakadt magyarság nyelvi, kulturális és gazdasági védelmét. Tette pedig ezt névtelenül, a hivatali szobák ismeretlenségében, de bámulatos szívóssággal, akkori ellenérzésü külügyi szolgálatunkkal való folytonos küzdelemben. S mikor a horvát-szlavonországi magyarság védelmére alakult Julián-egyesület igazgatója lett, mind többen figyeltek munkájára, bizakodó és mégis megfontolt cselekvésére, amellyel a drávántúli veszni induló magyarság iskoláinak, kulturális szervezetének egész sűrű hálózatát teremtette meg, növekvő lelkes tanítógárdával, mely néha életét is veszélyeztette, de hiven kitartott a Julián-iskola mellett. Két nagynevű volt társunknak, gróf Széchenyi Bélának és gróf Tisza Istvánnak értékes támogatásával, de Klebelsbergnek nagystílű, a részletekben is kiváló munkájával sikerült a drávántúli magyarság nemzeti életét újraéleszteni s annyira megerősíteni, hogy a végzetes összeomlás után is remélhetőleg elevenen lüktethet tovább.

Klebelsberget további pályája ismét kulturpolitikai hivatása felé terelte: a vallás- és közoktatásügyi miniszterium adminisztratív államtitkári székén. A háborus évek, melyeket itt töltött, nagyobbszabású alkotásokra nem voltak ugyan al-

kalmasak, s ereje javát különben is más feladat: a hadigondozás foglalta el. De kezdeményezései s részben befejezett alkotásai: a konstantinápolyi magyar tudományos intézet megszervezése, a népoktatás függő kérdéseinek törvénytervezetbe foglalása, az iskolátlan magyar Alföld szétszórt tanyavilága részére népinternátusok szervezése, a tanoncoktatás fejlesztése stb.: mind bizonyosságai Klebelsberg kezdeményező erejének, s a kultúra elmélyítésére irányuló törekvésének.

Ugyanez idő tájt (1917.) a Magyar Történelmi Társulat elnöki tiszttét ajánlották föl neki. E Társulat elnöki székéből elhangzott első szava rámutat már történetírásunk egyik eddig elhanyagolt feladatára: az újabbkori magyar történetírás kútfői kiadásának szükségére. Az ő kezdeményezésére és általa megszervezett ezen vállalkozás hosszú időre szóló programja lesz a magyar történelmi kutatásnak. Sajnos, e nagyszabású vállalkozást már megszervezésekor súlyos veszedelem fenyegette: a nyomdaáraknak növekvő feltornyosulása, mely a forrásművek kiadását s a szellemi munka díjazását úgyszólván lehetetlenné tette. A történettudománynak eme válságos idejében Klebelsberg a szellemi irányítást és szervezést bizton tartva kezében, az anyagi eszközök megteremtésében páratlan leleményességet és erélyt fejtett ki, s biztosította nemcsak e nagy vállalat sorsát, amely egymás után igéri újabbkori történelmünk legnevezetesebb korszakainak az eddig még ki nem aknázott levéltári források nyomán való újabb megvilágítását, hanem egyszersmind a magyar történettudósok legértékesebb gárdájának foglalkoztatását, s a lehetőséget is, hogy a kenyérért való mai nagy harcok idején hivatásukhoz hívek maradhassanak. E Társulat elnöki székén kifejtett nagyszabású működésének egyik értékes eredménye a bécsi magyar Történelmi Intézet, melyet úgyszólván állami támogatás nélkül, általa szívós kitartással egybegyűjtött anyagi eszközökkel tart fenn, s ahol a Társulat megfelelő szakszerű vezetés alatt a fiatalabb történetírók egész kis gárdáját foglalkoztatja a bécsi nagy állami levéltárakban.

Klebelsberg grófnak nyilvánosságra hozott irodalmi munkái számára, terjedelemre nem sokat tevők. De a Julián-egyesület évi jelentéseiben nemcsak a folytatott munkának biztossága és céltudatossága, hanem az előadásnak tömörsége és meglepő költői fordulatai is önkéntelen helyeslésre ragadták az előkelő érdeklődő hallgatóságot; a Történelmi Társulat elnöki megnyitóiiban pedig akár a tudománypolitikának sajtószertűen egyéni és új felfogása, akár elhunyt nagyjainknak, így gróf Tisza Istvánnak rendkívül találó és plasztikus jellemzése is Klebelsberget, mint kétségtelen írói tehet-

seget mutatják be. Publicistikai dolgozataiban az élesen és messzelátó államférfi bölcsesége szólal meg.

Ezenkívül Klebelsberg hivataloskodása közben a felügyelete alá tartozó tudományos intézményeket — különösen az országos levéltárt — a leghathatósabbban támogatta tudományos feladataik teljesítésében.

Mindezekért meggyőződésünk, hogy tőle alapszabályunk 14. §-a szerint az Akadémia valóban díszének és javának öregbedését várhatja, s megválasztása nyeresége lesz feltett intézetünknek.

Budapest, 1922 február 28-án.

Báró Wlassics Gyula t. t.
 Vargha Gyula r. t.
 Károlyi Árpád r. t.
 Csánki Dezső r. t.
 Fejérpataky László r. t.
 Angyal Dávid r. t.
 Buday László l. t.
 Pauler Ákos l. t.
 Domanovszky Sándor l. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGOKNAK:

XII.

Dr. CZETTLER JENŐ egyetemi nyilvános rendes tanárt, a Magyar Gazdaszövetség igazgatóját, az Akadémia II. osztályának A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Czettler Jenő életrajzi adatait és irodalmi munkásságát részletesen ismertettük a tavalyi tagajánlások alkalmával és így csak arra utalva említjük meg, hogy kiváló egyéniségének érdemeit az igen tisztelt Ösztály már tavaly megfelelően méltatta, amidőn Czettler Jenőt a teljes ülésnek megválasztásra ajánlotta. A teljes ülésen azonban Akadémiánk tiszteletreméltó hagyományaival, a szükséges szavazatokat elérni, egyikét szavazat hiányában, nem tudta és így a II. osztály ajánlata dacára, tavaly megválasztása nem volt elérhető.

Ezáltal az Akadémia önmagával jutott ellentétbe, amidőn, dacára a II. osztály ajánlásának és annak, hogy a „Magyar Mezőgazdasági Szociálpolitika“ című nagy munkáját az Akadémia megkoszoruzta, elmulasztotta őt tagjai sorába iktatni.

Dr. Czettler Jenő múlt esztendei ajánlásunk óta érdekes és kitűnő közhasznú tevékenységét és tudományos működését változatlan buzgalommal folytatta, mint egyetemi professzor és mint az Országos Pénzügyi Tanács tagja és azonkívül a napi problémák megvilágítására és megoldására törekvő magas színvonalú előadások tartásával.

Mind ezek alapján dr. Czettler Jenő megválasztását melegen ajánljuk.

Budapest, 1922 február 22-én.

Darányi Ignác t. t.

Gaal Jenő r. t.

Vargha Gyula r. t.

György Endre r. t.

Bernát István l. t.

Fellner Frigyes l. t.

XIII.

Dr. DÉKÁNY ISTVÁNT, a Ferencz József tudományegyetem magántanárát, állami főreáliskolai tanárt, a történet- és társadalomfilosófia jeles művelőjét, a II. osztály filozófiai és társadalomtudományi alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Irodalmunkban a történetfilosófia vizsgálódási köre eléggé el volt hanyagolva: Dékány István e téren egész kis irodalmat teremtett. Ebből csak a nagyobb jelentőségűeket emeljük ki: „A természettudományi módszer hatása a modern történetfilosófiára“ (1910.) c. munkájában számos eredeti szempontból vizsgálja a XIX. század tudománytörténetének azt az egyik legérdekesebb folyamatát, hogyan válnak a természettudományok kategóriái és egyetemesítő ismerismódjai uralkodóvá a szellemi tudományokban, így főképp a történet-tudományban és hogyan indul meg ezen egyoldalúság ellen a visszahatás a neokantianizmus badeni iskolája részéről. „A művelődéstörténelem problémájához“ (Századok, 1913.) című művében azt a zavart iparkodik igen szerencsésen tisztázni, mely századunk elején Lamprecht módszertani gondolataihoz fűződött. A modern történetírás természetéhez ugyancsak módszertani tekintetben sok új és értékes szempontot találunk Dékánynak „Történeti realizmus és fejlődésszemlélet“ (Századok, 1915.) című nagyobb tanulmányában. Több finom fejtegetést szentelt annak a problémának, vajjon a historismus és a szubjektivista kor, amilyen a miénk is, egymással szükségképp vannak-e kapcsolatban? („Lamprecht tanítása a historismusról.“ Századok, 1917.). Ebbe az eszmekörbe vág a

XIX. század történelmi kulturájának értékére vonatkozó essayje is („A történelmi kultúra eszméi Nietzsche korában.“ Bpesti Szemle, 1917.)

A történelmi megértés kérdését nem csekély eredetiséggel és systematisáló erővel vizsgálja egy külön monografiában is: „Bevezetés az interpsychikai megismerés elméletébe“. (Kolozsvár, 1919. 120. l.). Közel áll a történetphilosophiához — sokan azonositják is vele — a sociologia. Dékány „Társadalomalkotó erők“ címen egy alapos, meglepő eruditióval és nagy önállósággal s kritikai éllel készült bevezetést írt a társadalomelméletbe. (1920. 336. lap.) Ennek jelentőségét az is növeli, hogy nálunk ez az első önálló s rendszeres tudományos feldolgozása a társadalomelméleti kérdéseknek.

Dékány tudományos egyéniségének egyik fő jellemző vonása sokoldalúsága, mely azonban sohasem megy át a lapos polyhistorismusba: nála a különböző irányú ismeretköröket egységes átfogó elvek kötik össze. Így igen termékenyen kapcsolta egybe történeti és földrajzi szakismereteit közgazdaságtani tanulmányokkal. Idevágó művei: „Történelmi módszer a közgazdaságtanban“ (Közgazd. Szemle, 1911.), „Böhm-Bawerk értékelmélete“ (U. o. 1912.), „Az érték- és árjelenségek törvényeinek vizsgálata“ (U. o. 1917.) stb. Meg kell még emlékeznünk azokról a tanulságos munkáiról, melyek a történelmi oktatásra vonatkoznak. Ezek közül fontosabbak: „A Ranke-féle történelem-felfogás és történelmi irodalmunk“ (M. Paedagógia. 1909.). „Genetikus történelem a paedagógia rendszerében“ (M. középisk. 1909.). „Történelem és koncentráció“ (U. o. 1912.). „Értékelés a történelemben“ (O. Középisk. Tanáregyes. Közl. 1913.) stb.

Mindezek alapján Dékány Istvánt, kinek másfél évtizedes nagyarányú tudományos munkásságát sokoldalú és alapos eruditio s nem jelentéktelen rendszerező erő és eredetiség jellemzi, a legmelegebben ajánljuk a Tek. Akadémia tagjául.

Budapest, 1922 február 10-én.

Kornis Gyula l. t.
Pauler Ákos l. t.

XIV.

Dr. KÉRÉSZY ZOLTÁN a m. kir. Erzsébet-tudományegyetemen a magyar jogtörténet nyilvános rendes professzora. Előbb 1895-től 1904-ig a debreczeni, majd 1904-től 1914-ig a kassai jogakadémián a jogtörténet és az egyházi jog tanára volt. 1907-től 1914-ig egyúttal ez utóbbi jogakadémia igaz-

gatója is. Régóta folytat irodalmi tevékenységet a magyar jogtörténet és az egyházi jog terén.

Tudományos dolgozatait röviden a következőkben ismertetjük:

1. *A magyar országgyűlések eredetének és szervezetének fejlődése a rendi országgyűlések alakulásának kezdetéig.* Debreczen 1918. 112 lap. E munka alapján nyerte el 1899-ben a kolozsvári egyetem jog- és állam-tudományi karán az egyetemi magántanári képesítést a magyar jogtörténetből. — 2. *Az egyházi jog tankönyve.* Első rész. Az egyházalkotmány története. Állam és egyház közti viszony s az interconfessionalis viszonyok. Jogforrások. Budapest 1903. 324 lap. Tankönyvnek készült s csak első kötete jelent meg. A munkának különösen az egyház ősi alkotmányára s az egyházpolitikai rendszerekre vonatkozó, valamint a jogforrások történetét tárgyaló részei tanuskodnak alapos bűvárkodásról. — 3. *A ius exclusivae (vétőjog) a pápaválasztásnál.* Budapest 1904. 119 lap. A felette nehéz és kontroverz egyházi jogi kérdést igen beható vizsgálódás tárgyává teszi. — 4. *Rendi országgyűlések tanácskozási módja.* Kassa 1906. 67 lap. Az 1. alatt ismertetett dolgozatot kiegészítő munka, mely Pauler Tivadarnak az Egyet. Magyar Encyclopaedia II. kötetében közzétett értekezésével (Alsó-Tábla) együtt a magyar rendi országgyűlések tanácskozási módjának eddig legalaposabb ismertetése. — 5. *Recepció, paritás és főrendiházi képviselőlet.* Budapest 1907. 40 lap. Behatóan ismerteti a zsidóság recepciójának előzményeit s bírálja a múlt század kilencvenes éveiben alkotott egyházpolitikai törvényeket. — 6. *A Ne temere decretum tekintettel a jogtörténeti előzményekre.* Budapest 1909. 115 lap. Alaposan foglalkozik a Ne temere decretum-mal különös súlyt helyezve a házassági jogi reform jogtörténeti előzményeire. Fejtegetései kiváló jogtörténeti bűvárkodásról tanuskodnak. — 7. *A katolikus autonomia közreműködése a főkegyúri jog gyakorlásában.* Budapest 1912. 110 lap. A fontos és még mindig megoldatlan kérdéssről írott legértékesebb dolgozatok egyike. — 8. *Még néhány szó a katolikus autonomia jogköréről.* Budapest, 36 lap. A munka szerzőnek az előbbi dolgozatban kifejtett álláspontját még élesebben megvilágítja s Dudekkel (A katolikus autonomia függő kérdései) szemben védelmezi. — 9. *Az egyház kezdetleges szervezete.* Budapest, 1912. 23 lap. Különlenyomat a Concha-féle emlékkönyvből. Az ősi egyházszervezetre vonatkozó adatok gondos megfigyelése alapján kimutatja, hogy az angol és német egyháztörténeti s jogi írók nagyszabású bűvárlatai dacára az egyház ősi szervezetét

mindezideig nem sikerült felderíteni. — 10. *Adalékok a magyar kamarai pénzügyigazgatás történetéhez.* Budapest, 1916. 201 lap. E terjedelmes jogtörténeti monografia a magyar udvari kamara szervezetének s jogállásának fejlődését fáradságos (különösen a bécsi kamarai levéltárban végzett) forrástanulmányok alapján ismerteti. Hóman Bálint igen terjedelmes és felette elismerő bírálatot írt róla a Századok 1916. évi folyamában. — 11. *A jogtörténetnek mint önálló tudománynak feladata és jelentősége.* Pozsony 1917. 31 lap. E dolgozatát szerző rektori székfoglaló értekezésül írta s benne azt az álláspontját fejt ki, hogy a jogtörténetnek tudományos létjogosultságát — mint arra különben már Amira és Brunner is reámutattak — nemcsak az a gyakorlati haszon adja meg, hogy a tételes jognak alaposabb megismerését segíti elő, hanem az a kétségtelen tény is, hogy mint az emberiségnek a jogra irányuló szellemi tevékenységét ismertető studium az emberi művelődésről szóló tudománynak egyik ága s ezzel nyeri mint önálló tudomány a maga jelentőségét. — 12. *Az új egyházi törvénykönyv és a vegyes házasságok.* Pozsony 1917. 22 lap. Az új egyházi jogi kodexnek 1094. canonjában megszabott házasságkötési formára s a katolikusok és protestánsok közti házasságok kötése tekintetében való kötelező erejére nézve — az indultum, privilegium és a ius speciale fogalmainak elemzése alapján — mond véleményt.

Látható, hogy dr. Kérészy Zoltán hosszabb idő óta fejt ki nem kis arányú és önálló tudományos becsü jogirodalmi munkásságot. Nem csekély érdeme, hogy két jogtudományi szakban, vagyis a jogtörténet és az egyházi jog terén egyaránt szorgalmasan működik. Mint joghistorikusnak a dolgozatait lelkiismeretes forrástanulmány, szigorú objektivitás, kritikai erő, jogéletünk történeti institúcióinak alapos ismerete s emellett mindig komoly és tudományos tárgyalási módszer jellemzik. Jogtörténeti bűvarkodásai még egyházi jogi dolgozataiban is érvényre jutnak.

Végül nem utolsó érdeme, hogy előadása világos, szabatos és könnyen érthető. Valóban rászolgált, hogy az Akadémia levelező tagjai sorába válassza.

Budapest 1922 február 20-án

K. Kováts Gyula r. t.
Magyary Géza r. t.

XV.

KOLOSVÁRY BÁLINTOT, a jelenleg Szegeden működő Ferencz József tud. egyetem tanárát, a magyar magánjog tudományának művelőjét, a II. osztály A) alosztályába levelező tagnak ajánlom.

Kolosváry Bálint több mint húsz év óta a kiváló értékű dolgozatok egész sorával gazdagította magánjogi irodalmunkat. Előbb mint igazságügyminiszteriumi tisztviselő, majd 1899 óta mint a kassai kir. jogakadémián, 1906 óta mint a kolozsvári Ferencz József tud. egyetemen a magyar magánjog tanára nagy előkészületek, gondos és alapos tanulmányok után dolgozta ki egymás után kisebb tanulmányait, melyek közül mint legjelentősebbeket említem fel a következőket:

Reformok és reformtörekvések a külföldi házassági vagyoni jogok terén. Budapest, 1897. — A közszerzemény biztosítása. 1899. — Házassági vagyoni jogok. 1899. — A szerzeményi közösség a házassági vagyoni jogok rendszerében. 1901. — A magyar öröklési jog fejlődésének története. 1902. — Magánjogi végszükség. 1907. — Az osztrák polgári törvénykönyv fájdalomdíja. 1910. — Huszthy András, az erdélyi jogtanár és munkássága. 1904.

Legnagyobb és legjelentősebb műve pedig A magyar magánjog tankönyve, mely 1902-ben jelent meg először egy kötetben, majd alig 3 év múlva új kiadást ért s ekkor két vastkos kötetben. 1911-ben harmadik kiadásban látott napvilágot. Kolosvárynak ez a műve mint a magyar magánjogi tudomány egyik legalaposabb munkását mutatja be. Különös érdeméül kell kiemelnem a magyar és különösen az erdélyrészi jogintézmények történeti alapjai iránt való helyes érzékét, a hazai és külföldi jog legszélesebbkörű ismeretét, bátor és kitünő kritikáját.

Kolosváry Bálint nagy munkaerejétől s tudománya iránti olthatatlan szeretetétől bizton várhatjuk, hogy a magyar magánjog tudományát még sok kiváló munkával fogja előre vinni s Akadémiánk egy rendkívül buzgó, lelkiismeretes, tisztán a tudománynak és az egyetemi oktatásügynek élő magyar tudóst tisztelne meg az ő megválasztásával.

Fínkey Ferenc l. t.

Dr. Kolosváry Bálint kolozsvári egyetemi tanárt Akadémiánk II. osztályának A) alosztályába levelező-tagnak ajánlom.

Kolosváry Bálint a történelmi magyar magánjognak, a régibb magyar magánjogi irodalomnak, a tételes magyar és osztrák magánjognak a forrásokat kereső, az intézmények mélyére ható, az étellel való kapcsolatait megértő és értékesítő, a külföldi intézményekkel összevető ismerője, kutatója és rendszeresen gondolkozó feldolgozója, akinek minden munkájában a tudós karaktere nyilvánul meg.

Már 1897-ben megjelent tanulmánya „Reformok és reformtörekvések a külföldi házassági vagyoni jog terén“ a civilisztika magasabb jogászai, jogpolitikai szempontjait szem előtt tartó filozofikus felfogásával tekinti azokat a mozgalmakat, amelyek kezdetben társadalmi és tudományos téren, majd az egyes államok kodifikációjában a házassági vagyoni jog átalakítására irányultak.

A jog tudományos feldolgozásának legmagasabb eszközeivel, a jog kialakulását, fejlődését alapulvevő jogtörténeti és összehasonlító módszerek felhasználásával készült „A szerzeményi közösség a házassági vagyoni jogok rendszerében. 1900.“

Ez az 548 l. terjedelmű könyv egy része a magyar jogfejlődést és tételes joganyagot foglalja magában; első, terjedelmesebb (356 l.) része a külföldi jogrendszereket, azoknak történelmi fejlődésével oly behatóan ismerteti és dolgozza fel — rendszerező dogmatikus alakban —, hogy részletesebb s behatóbb ismereteket s tanításokat nyújtó feldolgozásokat külföldön is alig találhatunk.

Jogfejlődés képét nyújtja „A magyar öröklési jog fejlődésének története. 1902.“ (a Fodor-féle Magánjog V. kötetében); a régi irodalom történetének körébe tartozik „Husztli András erdélyi jogtanár és munkássága 1734—1742.“ című kis dolgozata, amely a jogi irodalom története s a jogtudomány fejlődése szempontjából is elismerést érdemel.

Összefoglaló nagy munkája „A magyar magánjog tanönyve“, amely két kötetben először 1904-ben, majd 1907-ben s 1911-ben jelent meg.

Ez a munka a legteljesebb összefoglalásban tünteti fel azokat a tudós munkairányokat, szellemet és jellemvonásokat, amelyeket ajánlásom bevezetésében adtam Kolosváry Bálintról.

Kisebb dolgozataiban (amelyek: „A közszerzemény biztosítása“. 1899. Magyar Jogászegyleti értekezés. — „Házassági vagyoni jog“. 1899. — „Az anya és a törvénytelen gyermek jogállása a polgári törvénykönyv tervezetében.“ 1901. — „Magánjogi végszükség“. 1907. — „Automobiljog, különös tekintettel az új osztrák automobiljogtervezetéről.“ 1908. — „Az

Optkv. „fájdalomdija“ s a gyakorlat“. 1910. — „Az önhatalom a ptkv. javaslatában.“ 1914. Farkas Lajos-émlékkönyv) szintén a jogintézményeknek s jogszabályoknak elvi felfogása vezeti.

Kolosváry Bálint megválasztásával a jogtudomány tudós munkásainak Akadémiánkon kis számban képviselt köre, a civiliztika legjelesebb művelőinek egyikével egészülne ki s Akadémiánk kiváló értékkel gazdagodnék.

Reiner János l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

XVI.

Dr. GEREVICH TIBOR egyetemi magántanárt, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgató-őrét, a II. osztály B) alosztályába levelező tagul alulirottak ajánlják.

Gerevich Tibor tudományos munkásságának nagy része az olasz festészetre és a középkori hazai művészetre esik. A bologna-ferrarai iskolára vonatkozó s a magyaron kívül olasz és német nyelven közzétett tanulmányaiban ez iskola eredetét és kialakulását, levéltári kutatások alapján elsőnek dolgozta fel; eredményeit a külföldi szakirodalom is méltányolta és magáévá tette. A krakói Czartoryski-képtárról kiadott művében e képtár ismeretlen olasz festményei kapcsán végig vezet a fő olasz iskolákon s az olasz festészet történetének több megoldatlan kérdésére derít fényt. A középkori magyar művészet terén első sorban az oltárképfestészetet és az ötvös-séget tette kutatásai tárgyává. Az esztergomi primási képtár gazdag anyagából több középkori magyar festő műveit tárta fel, köztük az első ismert magyar oltárképfestőnek, Kolozsvári Tamásnak hét művét, kinek addig csak nevét ismertük. Sikerült több hazai ötvösremek mesterét is megállapítania, így az apostoli kereszt mesterét. Foglalkozott továbbá a körmöczbányai kir. pénzverde kiváló éremvésőjével, Antonio Abondioval, kinek több ismeretlen emlékérmét és viaszdomborművét derítette fel; foglalkozott a középkori miniatürfestészettel; s irodalmunkban elsőnek hívta fel a figyelmet a sokáig méltatlanul lebecsült barokk-művészetre.

Irodalmi munkásságát a múlt évi Tagajánlások sorolják fel részletesen.

Csánki Dezső r. t.
 Fejérpataky László r. t.
 Kuzsinszky Bálint l. t.
 Hekler Antal l. t.

A II. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGOKNAK:

XVII.

CHARLES GIDE-t az akadémia II. osztályába külső tagnak ajánljuk. Gide, aki jelenleg a párisi Collège de France-on felállított szövetkezeti tanszéket tölti be, Uzésben született 1847 június 29-én. Kezdetben Bordeauxban működött mint a közgazdaságtan tanára, majd Montpellierben, 1898 óta a párisi jogi karon az összehasonlító közgazdaságtudomány előadója. 1900 óta a l'École nationale des Ponts et des Chaussées tanára, az utolsó 1900-iki kiállításon a közgazdaság általános előadója volt. A Collège de France szövetkezeti tanárává 1921-ben nevezték ki. Irodalmi munkássága igen tágkörű és iskolát alapít. Művei közül kiemeljük a következőket:

Principes d'Économie Politique. 1883 óta 23 francia, idegen nyelven 32 kiadást ért. Les Institutions de progrès social. 5 kiadásban. Cours d'Économie Politique. 6 kiadás franciául. Histoire des Doctrines Économiques. Les Solutions de la question Sociale 1921.

1913-ban a belga kir. akadémia neki ítéli a Laveleye-díjat.

Gide munkáinak általános jellemzője a rendkívüli világos, sőt kedves előadás, mely a franciák által unalmasnak jelzett tudományt könnyen érthetővé, sőt kellemessé teszi, emellett mindenkor figyelemmel van a tudomány haladására és az új eredményeket szerencsés kézzel illeszti be a régiéik közé. Közvetítő a szabadelvű és szociális közgazdasági felfogás között. Nagy súlyt helyez a szövetkezeti gondolatra és annak népszerűsítése és elterjesztése körül nemcsak elméletben, hanem a gyakorlati életben is nagy érdemei vannak. Az új iskolát, mely tanításai nyomán alakul, ő maga 1889-ben a szolidaritás iskolájának nevezi. A Laveleye-díj odaitélőinek fölfogása szerint Gide egyike a mai közgazdasági tudás legkiemelkedőbb alakjainak. Fölbreszté és útbaigazítá a lelkeket, irányítá az ifjúságot, hajlandóvá tette új kezdeményezésekre. Meggyőződéses apostola a társadalom reformjának erkölcsi alapokon. A szeretetet kívánja a harc helyébe léptetni. Bármilyen véleményen legyünk is ez ideál gyakorlati értéke tekintetében, fenkölt voltát tagadni lehetetlen. Merjük azt állítani, hogy Gide az embereknek és tudósoknak azt a típusát képviseli, akikre a mostani időben leginkább szükségünk van.

Úgy hisszük, hogy Akadémiánk szerencsésen választ, ha Gide-t külső tagjai sorába emeli.

Bernát István l. t.
György Endre r. t.

XVIII.

FRANCESCO S. NITTIT, volt olasz miniszterelnököt és egyetemi tanárt, kültagul ajánlom azon címen, hogy nemrég megjelent „L'Europa senza pace“ című munkája egyike a legenergikusabb szövegeknek a kegyetlen békeszerződések revíziója érdekében, amivel Nitti a tudománynak is nagy szolgálatot tett, mert a békeszerződések megváltoztatása nélkül a tudomány is tengődésre és tespedésre van ítélve. Egyébként Nitti kiváló nemzetgazda, egyetemi tanár. Alapította és szerkesztette a „Riforma sociale“ című folyóiratot, melyben kérése folytán egy értekezésem jelent meg az újabb magyar nemzetgazdasági irodalomról. Nitti méltóan fogja betölteni, sőt még nagyobb dicsőre emelni Akadémiánkban azt a helyet, mely Luigi Bodio halála következtében megüresedett. Nitti nevezetesebb munkái: *Il socialismo cattolico*. Torino, 1891; *Scienza delle finanze*. Roma, 1905.

Földes Béla r. t.

Hozzájárulok: Berzeviczy Albert ig. és t. t.

Gróf Apponyi Albert ig. és t. t.

XIX.

REDLICH OSWALDOT, a bécsi egyetemen a történelem és segédtudományai tanárát, a bécsi Tudományos Akadémia elnökét, a II. osztályba kültagnak ajánljuk. Terjedelmes tudományos munkásságából három művét emeljük ki, melyek úgy tárgyak, mint feldolgozásuknál fogva egyaránt kiválnak többi művei közül. Az egyik Rudolf von Habsburg c. műve, amely az újabb német történelmi irodalomnak egyik legkiválóbb terméke. Nemcsak életrajza Habsburgi Rudolfnak, hanem kora politikai történetének kimerítő tárgyalása, amelynek eredményeit az azóta történt újabb kutatások sem változtatták meg lényegesebben. A másik, nemrégiben megjelent, munkája Huber Alfonz: *Geschichte Österreichs* c. művének folytatása (sorban a mű VI. kötete), amely I. Lipót uralkodásának korát tárgyalja. E műben Redlich — aki magyarul is megtanult — az e korra vonatkozó magyar történelmi irodalom nevezetesebb termékeire és azok eredményeire is figyelemmel volt.

Mindkét munkáját tudományos lelkiismeretesség és tárgylagosságra törekvő nyugodt előadási modor jellemzi. Harmadik munkája a *Privaturkunden des Mittelalters*, amelyben a középkori magánoklevelek tanát, mellyel addig az újabb irodalomban csak Posse, Sufflay és Steinacker foglalkoztak, rendszeresen, összefoglaló módon tárgyalja. Ebben a művében tekintettel van a magyarországi viszonyokra is, megemlékezvén a hiteles helyeknek az oklevélkiadás terén hazánkban kifejtett működéséről.

Mint a bécsi egyetem történeti intézetének tanára, Redlich az intézetet látogató magyar hallgatók tanulmányait és tudományos munkásságát mindenkor jóakaratu támogatásban részesítette. Néhány év óta Redlich az osztrák állami levéltárak főfelügyelői tisztét is betöltvén, nagy érdemeket szerzett a magyar történeti kutatások támogatásával. A Magyar Történelmi Társulat létesítette bécsi magyar történeti intézetbe kiküldött, az osztrák állami levéltárakban hazánkra vonatkozó történeti kutatásokat folytató szakférfiaknak tudományos munkásságát tőle telhetőleg igyekszik előmozdítani és így kiváló tudományos működésén kívül ezen a téren szerzett érdemeit is elismeri Akadémiánk, ha őt kültagjai sorába beválasztja. Budapest, 1922 február 27.

Fejérpataky László r. t.

Csanki Dezső r. t.

Áldásy Antal l. t.

• Domanovszky Sándor l. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGOKNAK:

XX.

FEJÉR LIPÓT matematikust, a Magyar Tudományos Akadémia III. oszt. A) alosztályának levelező tagját, rendes tagnak ajánljuk.

Fejér Lipót már doktori értekezésében a Fourier-sorokra vonatkozó olyan alapvető tételt talált, mely e sorok elméletében korszakot alkotó fordulatot jelentett.

Későbbi számos dolgozata közül a „A folytonos függvények Fourier-féle sorának singularitásairól“ címűt a Magyar Tudományos Akadémia 1911-ben a Marczibányi-mellékjuttalommal, az „Interpolatoról“ címűt pedig 1918-ban a nagyjuttalommal tüntette ki.

Azon kitüntetések közül, melyekkel a külföld Fejér tudományos érdemeit elismerte, kiemeljük, hogy 1912-ben a Cambridgeben megtartott V. nemzetközi matematikai kongresszusnak egyik alelnöke volt és hogy a göttingai tudományos társulatnak levelező tagja.

Szily Kálmán t. t.

Kürschák József r. t.

Rados Gusztáv r. t.

XXI.

Dr. SZARVASY IMRÉT, a kir. József-műegyetemen az elektrochemia ny. rendes tanárát, a Magyar Tudományos Akadémia levelező-, a Szent-István Akadémia rendes tagját, a III. osztály A) alosztályában betöltésre váró négy rendes tagsági helyek egyikére mély tisztelettel ajánljuk. Dr. Szarvasy Imre az Akadémiának 1910 óta levelező tagja. Az elektrochemiának éppen olyan hivatott kutatója, mint ez idő szerint pótolhatatlan előadója a kir. József-műegyetemen. Azoknak a nagy akadályoknak ellenére, amelyek az utóbbi nyolc év alatt a tudományos munkálkodást megnehezítették, Szarvasy bámulatos kitartással és meglepően gazdag eredménnyel olyan vizsgálatokat végezett, amelyek nemcsak tudományos becsükkel kötik le a figyelmet, hanem — ha a gazdasági viszonyok kedvezőbbekké válnak — a kémiai gyáripár fejlesztésére vállalkozóknak új és jövedelmező munkaterületeket jelölnek ki. Kutatásainak megkezdésére az Erdélyben talált nagymennyiségű metán sarkalta, mellyel több éven át kísérletezett, hogy kémiai értékesítésére használható módszereket állapítson meg.

Levelező taggá történt megválasztása után a következő tanulmányokkal és vizsgálatokkal gyarapította tudományos téren szerzett érdemeit. 1. Az elektrotermikus eljárások. (Magy. Mérn. és Épít. Egylet Közölnye. 1911. 3.) 2. A salétromgyártás levegőből. (Termtud. Közl. 1911. 533. f.) 3. Gázreakciók elektromos lángokban. (Székfogl. érték. a M. T. Akadémián. 1911 április 24.) 4. Nascens oxigén hatása a nitrogénre. (Székfoglaló a Szent-István Akadémia IV. oszt. 1918 április 12-én tartott ülésén.) 5. Gázreakciók csendes kisülések hatására. (Előadta a M. T. Akad. III. o. 1921 nov. 21-én tartott ülésén.) 6. A metán-chlor reakció mechanizmusa. (Előadta a M. T. Akad. III. o. 1922 jan. 16-án tartott ülésén.) 7. Carbonylchlorid előállítása elektrolisatorban és 8. Methylalkohol előállítása metánból. (Előadta a M. T. Akad. III. o. 1922 febr. 13-án tartott ülésén.)

1913 óta foglalkozik a metán hőokozta bomlásának

tanulmányozásával és a bomlástermékeknek, különösen a szénnek ipari feldolgozásával. Kidolgozott eljárásait a művelt államok mindenikében szabadalmaztatta. Szabadalmi: a) Eljárás festékgyártásra alkalmas finom korom előállítására. b) Eljárás szénelektrodok előállítására. c) Eljárás szénelektrodok gráfítózására. d) Eljárás tiszta retortaszén előállítására. Vezetése alatt folyamatban vannak nagyobb méretű kísérletek az említett eljárások gyárüzemi kidolgozására.

1917-ben a volt cs. és kir. hadügyminiszter megbízásából fél éven át kísérleteket végzett a pozsonyi dynamit-gyárban és nagyipari gyártásra alkalmas eljárást dolgozott ki aluminiumszid előállítására.

E sokoldalú tudományos és gyakorlati tekintetben egyaránt értékes tevékenység mellett időt talált arra is, hogy 1912-ben a Vegyész Lapok főszerkesztői teendőit végezze.

A közöltek bizonyítják, hogy dr. Szarvasy Imre a tudományos működéséhez fűzött reményéseket elismerésre méltóan valóra váltotta és alkotó erejét, munkakedvét megsokszorozná, ha a T. Akadémia őt rendes tagjai sorába emelné.

Budapest, 1922 február 22.

Ilosvay Lajos r. t.
Sigmund Elek l. t.

XXII.

Dr. WINKLER LAJOST, a Pázmány-Tudományegyetemen a chemia nyilván. rendes tanárát, a M. T. Akadémia levelező tagját, a III. osztály A) alosztályába rendes tagnak ajánljuk. Dr. Winkler Lajos tudományos munkásságát a jól észrevehető tervszerűség jellemzi. Levelező taggá választása idejében, 1896-ban, gázok elnyelési együtthatójának megállapításával foglalkozott. Ebből a körből választotta székfoglaló értekezését is: A gázok oldhatósága vízben. Harmadik közlemény. (Mathem. és Termtud. Értesítő. 1901. 1-ső füzet, 52—73. l.) E vizsgálatainak reánk nézve fontos következménye az volt, hogy általuk a budapesti Tudományegyetem kémiai intézetének különben is jóhírveve, tetemesen növekedett. A Bunsentől és tanítványaitól megállapított értékek helyett, ma már világszerte, a Winklertől találtakat használják. A gázok elnyelési együtthatójának meghatározására irányuló vizsgálatait befejezve, az iható és iparilag használható vizek megvizsgálásának módszereit kezdette tanulmányozni. Nagy érdeklődést keltett a chlór jelenlétében előforduló bróm és jód meghatározására szolgáló módszer tökéletesítésével. Ez eredményezte, hogy a stassfurti sótelepek több mintáját

hozzá küldötték bróm- és jódtartalmuk meghatározása végett. Majd a tengervízben foglalt bróm- és jódtartalom meghatározásával, valamint annak eldöntésével vonta magára a figyelmet, hogy ezek az anyagok milyen vegyületalakokban fordulnak elő a tengervízben. Vizek elemzésével foglalkozva, csaknem minden fontosabb alkotórész felismerésére és mennyiségének meghatározására vagy új, vagy javított eljárást dolgozott ki. E tanulmányok révén került kapcsolatba Lunge-val, aki „Chemisch-technische Untersuchungs-Methoden“ című nagy művének 6-ik kiadása alkalmával őt kérte fel, hogy a „Trink- und Brauchwasser“ című fejezetet megírja és Lunge elhunytá után Berl is, a 7-ik kiadás alkalmával az ő közreműködését vette igénybe. Winkler feladatát a magyar tudományos törekvések kellő méltatásával oldotta meg és több hazai szerző számottevő megfigyelését, eljárását, Lunge vállalata útján, a nemzetközi irodalomban megismertette. Winkler legújabbban súlyszerinti elemzési módszerekkel foglalkozik. Egészen új utakon halad. Vizsgálatai még folynak, de már is néhány alkotórésznek, a legszigorubb bírálatot is kiálló, meglepő pontossággal végezhető meghatározási módját közölte. Érdemes munkát végzett azzal is, hogy a Magyar Gyógyszerkönyv harmadik kiadásának kémiai részét, az újabb haladás tekintetbe vételével, átdolgozta.

Winkler azóta, hogy a M. T. Akadémia levelező taggá választotta, a magyar nyelven is megjelent értekezésein kívül, több mint 90 értekezést közölt németül. Értekezéseinek nagy számát tekintve, itt még címüket sem közöljük, csak azt jegyezzük meg, hogy eljárásai kifogyhatatlan leleményességről, átfogó ítéletről és teljes megbízhatóságról tanuskodnak és mind a legolvasottabb szakfolyóiratokban láttak napvilágot. Ezek: *Berichte der deutschen chemischen Gesellschaft*, *Chemiker Zeitung*, *Zeitschrift für analytische Chemie*, *Zeitschrift für Angewandte Chemie*, *Zeitschrift für physikalische Chemie*, *Zeitschrift für Untersuchung der Nahrungs- und Genussmittel*, *Pharmazeutische Zentrallhalle*.

Ha még kifejezzük azt a véleményünket, hogy Winkler fáradhatatlan munkásságával, az egyéni becsvágy kielégítésén kívül, dolgozik a nemzeti becsület érdekében is: azt hisszük, elmondottunk mindent, ami őt érdemessé teszi arra, hogy az Akadémia rendes tagjainak sorába iktassa.

Budapest, 1922 február 24-én.

Ilosvay Lajos r. t.
Sigmund Elek l. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

XXIII.

Dr. PEKÁR DEZSŐ miniszteri tanácsos úrnak a M. T. Akadémia III. osztálya A) alosztályába levelező tagul történt ajánlását a folyó évre is fenntartjuk.

Fröhlich Izidor r. t.
Tangl Károly r. t.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGOKNAK:

XXIV.

KERPÉLY KÁLMÁN volt debreczeni gazdasági akadémiai tanárt és igazgatót, jelenleg a közgazdasági tudományi kar ny. r. tanárát, a mezőgazdasági tudományok egyik kiváló képviselőjét — hivatkozva 1918 március 7-iki ajánlatunkra — a III. osztály B) alosztályába levelező tagul ajánljuk. Minthogy életrajzi adatait, tudományos és szakszertű működését már 1918. évi ajánlatunkban részleteztük, most csak azt kívánjuk hangoztatni, hogy azok az indokok, amelyek alapján már akkor a felvételre ajánlottuk, azóta még élesebben kicsúcsosodtak, nevezetesen egyre jobban érezhető, hogy Akadémiánkon a gazdasági növények termesztésével foglalkozó tudományok egyáltalán nincs képviselve, holott jelenlegi gazdasági viszonyaink között ez alkotja csonka országunk legfontosabb termelési ágát. Illő tehát, hogy a Magyar Tudományos Akadémia e téren is olyan szaktudóssal rendelkezék, aki nemcsak e tudományoknak jelenleg egyik legkiválóbb képviselője és szaktekintélye, de kiterjedt gyakorlati tapasztalatokkal is rendelkezik.

Ezért Kerpely megválasztását legmelegebben ajánljuk.
Budapest, 1922 február 25-én.

Mágocsy-Dietz Sándor r. t.
Istvánffy Gyula r. t.
Sigmund Elek l. t.

XXV.

Dr. VENDL ALADÁR műegyetemi magántanárt és megbízott előadót, a M. kir. Földtani Intézet osztály-geológusát levelező tagnak ajánljuk.

Tudományos munkásságát az 1921. évi tagajánlásokban részletesen ismertettük. Azóta nyomtatásban megjelentek a Math. Term. tud. Értesítőben: Amfibolitok a Déli Kárpátokból, Adatok a plagioklászok meghatározásához és Adatok az Amfibolitok osztályozásához című dolgozatai, melyek német nyelven a Centralblatt für Mineralogie etc. című folyóiratban is közzététettek.

Budapest, 1922 február hó.

Pálffy Móricz l. t.

Zimányi Károly r. t.

Mauritz Béla l. t.

XXVI.

Dr. VEREBÉLY TIBORT, a Pázmány Péter tudományegyetemen a sebészet nyilvános rendes tanárát, a III. osztály B) alosztályába levelező tagul leendő megválasztásra ajánljuk. Amidőn javaslatunkat a Tekintetes Akadémia elé terjesztjük, legelső sorban nem a nagyképzettségű, az orvosi tudományok minden ágában alaposan tájékozott orvos, sőt nem is annak fényes sebészi művészete lebeg szemünk előtt, amellyel napnap után megmenti embertársainak életét és visszaadja egészségüket s művészetébe odaadóan avatja tanítványait, hanem leginkább az a tudós, aki szakmájának tudományos mívelésében és előbbrevitelében eddig is igen eredményes részt vett s azt nagy munkaerejétől és fáradhatatlan szorgalmától bizton várhatólag a jövőben is szolgálni fogja.

Verebély Tibor, aki 1875-ben Budapesten született, mint régi orvosi család sarja, a középiskolai érettség elérése után maga is az orvosi pályára lépett s 1900-ban a budapesti tudományegyetemen sub auspiciis regis doktorrá avattattott. Készülésének komolyságára vallott már orvostanhallgató korában, hogy anatómiai demonstrator volt és a gyógyszeratan körébe vágó dolgozattal egyetemi pályadíjat nyert; nagy előkészültségét és széles orvosi látkörét főleg mégis amaz, majdnem hét évre terjedő serény munkássága közben szerezte meg, amelyet az egyetemi kórbonctani intézetben fejtett ki néhai Pertik Ottó tanár oldala mellett. Ily felkészültséggel lépett 1902-ben a sebészet terére, ahol néhai Réczey Imre tanár klinikáján előbb mint műtőnövendék, majd mint *tanársegéd

működött. 1906-ban a sebészi varróanyagokról írott munkájával az orvosi kartól a Gárdos-féle jutalomdíjat nyerte el s még ugyanebben az évben egyetemi ösztöndíjjal elindult egy évi külföldi tanulmányútra, amely idő javarésztét Kocher klinikáján töltötte (Bernben). 1908-ban a budapesti egyetemen „A fertőzéses sebészi betegségek“ című tárgykörből magántanárrá képesítettet; még ez évben a pajzsmirigyről írt dolgozatát az orvosi kar a Korányi-féle díjjal jutalmazta. 1908—1911-ig a budapesti tüdőbeteggondozó intézet sebészi rendelését vezette; 1909-ben helyettes főorvosi minőségben a Szent István-, majd az Uj Szent János kórház sebészi osztályaira, 1911-ben pedig a Stefánia gyermekkórház sebész-főorvosává lett ki-nevezve.

Az orvostudományi kar fölterjesztésére Öfelsége 1913-ban a nyilvános rendkívüli tanári cím adományozásával tüntette ki, 1914-ben pedig a sebészet nyilvános rendes tanárává nevezte ki.

Verebély Tibor irodalmi működését az idecsatolt jegyzék tünteti fel; bár az ebben felsoroltak kétségtelen bizonyítékai Verebély rendkívüli munkásságának és sokoldalúságának, mégis dolgozatainak legfőbb bece nem azok nagy számában, hanem abban rejlik, hogy azoknak egy része önálló buvárlati munkán alapszik, valamennyije pedig élénk tanuságot tesz Verebély általános kórtani, anatómiai, szövettani és mikrobiológiai széleskörű tájékozottságáról és nem kevésbé fölfogásának önállóságáról, éles bíráló és rendező elméjéről. Munkálataival nemcsak a magyar orvosi irodalmat gazdagította, hanem orvosi ismereteinket általában nem egy értékes adattal gyarapította.

De Verebély nemcsak tudományos közleményeivel, kiváló tankönyvek írásával és fordításával szolgálta az orvosi tudományt, hanem széles látókörű és lebilincselő előadásaival tanítványai kiképzésében és irányításában hazánk orvosi nevelésének elismerésre méltó és érdemes tényezője is.

Serény munkássággal párosult kiváló tehetsége, szakavatottsága, az orvosi tudományok művelésére eddig is bőven tanúsított hivatottsága méltóvá teszik Verebély Tibort, hogy hazánk legmagasabb tudományos intézménye a kebelébe fogadja őt.

Budapest, 1922 február 21-én.

Preisz Hugó l. t.
Buday Kálmán l. t.

Irodalmi munkássága.

1. *Eredeti cikkek és könyvek.* — 1. A kórtani elvek fejlődése. Orvostudományi értekezés (kéziratban) 1900. — 2. A nagy epeutak megbetegedéseiről. Közkórházi évkönyv. 1901. — 3. Emberi lépfene-fertőzés esetei. — Közkórházi évkönyv. 1902. — 4. A vastagbél elsődleges sarkomája. Magyar Orvosi Archiv. 1904. — 5. A myelómáról. Orvosi Hetilap. 1905. — 6. Ueber das Myelom. Beiträge zur klinischen Chirurgie. 1906. Bd. 48. — 7. A vékonybél sarkomája. Orvosi Hetilap. 1905. — 8. A féregnyulvány okozta szövődmények sérvműtéteknél. Orvosi Hetilap. 1906. 1. szám. — 9. Ueber die Complicationen der Bruchoperation durch den Wurmfortsatz, Beiträge zur klinischen Chirurgie. 1906. — 10. A varróanyagok a szervezetben. Magyar Orvosi Archivum. 1906. — 11. A rákbetegség kór-oktana. Orvosi Hetilap. 1906. — 12. *A zsir sejtek szerepe az emberi sebsarjadzásnál.* Magyar Orvosi Archivum. 1906. — 13. *Die Granulation des menschlichen Fettgewebes.* Beiträge zur klinischen Chirurgie. 1907. Bd. 54. — 14. Uti jegyzetek. Orvosi Hetilap. 1906. — 15. A nemzetközi rákértekezlet. Orvosi Hetilap. 1906. — 16. Uti jegyzetek. Orvosi Hetilap. 1907. — 17. *Beiträge zur Pathologie der branchialen Epithelkörperchen.* Virchows Archiv. 1907. Bd. 187. — 18. *Beiträge zur Pathologie der Schilddrüsencirculation.* Mittheilungen aus den Grenzgebieten. 1907. Bd. 17. — 19. *Ueber Morphologie der intrathoracalen Kröpfe.* Deutsche Zeitschrift für Chirurgie. 1907. Bd. 89. — 20. Adatok a pajzsmirigy és parathyreoideák kórtanához. Orvosi Hetilap. 1907. — 21. A cseplez csavarodásáról. Orvosi Hetilap. 1907. — 22. Ueber Netztorsion. Wiener Medicinische Presse. 1907. — 23. *A hyphomykosis pedis kórképe.* Orvosi Hetilap. 1908. — 24. Adatok a vakbélműtétek statisztikájához. Magyar Sebésztársaság munkálatai. 1908. — 25. Darwin élete és tanai. 1909. — 26. Die postoperative Tetanie. Comptes rendus 1910 és Wiener medicinische Wochenschrift 1910 és Pester medicinische Presse 1910. — 27. A fonálgombák okozta sebészi betegségek. Budapesti Orvosi Ujság. 1910. — 28. Durch die Fadenpilze verursachte chirurgische Krankheiten. Pester medicinische Presse 1910. — 29. Általános sebészeti kórtan. A sebészet tankönyve. 1910. — 30. A Basedow-betegség kórtana. Orvosi Hetilap. 1912. — 31. A haemophiliás izületekről. Orvosok Lapja. 1911. — 32. *A bolyhos golyváról.* Orvosi Hetilap. 1912. — 33. *Der Zottenkropf.* Beiträge zur klinischen Chirurgie. 1912. — 34. A sebészi átültetésről. Természettudományi Közlöny. 1912. — 35. A bőr, csontok és izületek sebészi

betegségei. A sebészet tankönyve. II. kötet. 1912. — 36. A csontok és ízületek gümőkórja. Budapesti Orvosi Ujság. 1913. — 37. A csontátültetés gyakorlati jelentősége. Orvosképzés. 1912. — 38. Ein Fall von intravertebraler Dermoidcyste. Virchows Archiv. 1913. Bd. 213. — 39. A csontok gümőkórja. Orvosképzés. 1913. — 40. A végbéltájék sebészileg fontosabb fejlődési zavarai. Magyar Sebésztársaság munkálatai. 1913. — 41. A fej sebészete. A sebészet tankönyve. III. kötet. 1913. — 42. A csöves csontok cystái. Magyar Sebésztársaság. 1912. — 43. A harctéri sérülésekről. Orvosképzés. 1914. 10. — 44. *Az idegtörzsek háborus sérüléseiről.* Orvosképzés. 1915. 4—6. — 45. *A véregek és a körzeti idegek háborus sérülései.* Orvosképzés. 1916. 1—2. — 46. A fonalgombák jelentősége a mai sebészetben. Orvosképzés. 1914. 2—3. — 47. *Die Kriegsverletzungen der Blutgefäße und der peripheren Nerven.* Wien. med. Wochenschrift. 1914. 46—48. — 48. A lövéses vérdaganatok. Budapesti Orvosi Ujság. 1915. — 49. A rokkantság tényezői az ér és idegrendszer sérüléseinél. Szabad Lyceum kiadványai. 1916. — 50. A háborus álzületekről. Budapesti Orvosi Ujság. 1917. — 51. *Kriegsverletzungen der Nervenstämmé.* Pest. med. chir. Presse. 1915. — 52. A gonorrhoea és a syphilis sebészi vonatkozásai. 1819.

II. Bemutatók és előadások. — 53. Sorozatos előadások a biologia köréből: a) A sejt biológiája. b) Az egyén biológiája. c) A halál biológiája. d) A sejt pathológiája. e) Az egyén pathológiája. Kis Akadémia. 1901. — 54. Bélátfuródás ritkább esete. Orvosi Hetilap. 1901. — 55. Aorta-repedés esete. Orvosi Hetilap. 1901. — 56. Acquirált bélsyphilis. Orvosi Hetilap. 1901. — 57. Pneumatosis cystica intestini. Orvosi Hetilap. 1901. — 58. Tüdőlépfene meningealis complicatióval. Orvosi Hetilap. 1901. — 59. Belső incarceratio készítménye, Orvosi Hetilap. 1901. — 60. Coecalis lymphosarkoma készítménye. Orvosi Hetilap. 1901. — 61. Nyaki lymphosarkoma. Orvosi Hetilap. 1903. — 62. Coecalis sarkoma esete. Orvosi Hetilap. 1903. — 63. A zsirgranulatióról. Orvosi Hetilap. 1906. — 64. A rák aetiológiája. Orvosi Hetilap. 1906. — 65. A pajzsmirigyről és a parathyreoideákról. Orvosi Hetilap. 1907. — 66. A hyphomykosis (Maduraláb) kórképe. Orvosi Hetilap. 1908. — 67. Hermaphroditismus esete. Orvosi Hetilap. 1908. — 68. Rákos golyva esete. Orvosi Hetilap. 1909. — 69. A gerinccsatornából laminectomiával eltávolított bőrtömlő. Orvosi Hetilap. 1910. — 70. Ueber Hyphomykosen. Comptes rendus. 1910. — 71. Die postoperative Tetanie. Comptes rendus. 1910. — 72. Csontátültetés esetei. Orvosi Hetilap. 1910. — 73. Vakbélkiirtás esete. Orvosi Hetilap. 1910. —

74. Oldalsó könyökcícam. Orvosi Hetilap. 1910. — 75. Gyermekkori májtályog. Orvosi Hetilap. 1910. — 76. Rákos golyva esete. Orvosi Hetilap. 1910. — 77. Förster szerint operált tabes esete. Orvosi Hetilap. 1911. — 78. Orbitalis angioma esete. Orvosi Hetilap. 1911. — 79. Gyermekkori bélszükület esete. Orvosi Hetilap. 1911. — 80. A bolyhos golyváról. Orvosi Hetilap. 1911. — 81. Korai fanosodással társult petefészek daganat. Orvosi Hetilap. 1911. — 82. Gyermekkori fodortömlő esete. Orvosi Hetilap. 1911. — 83. Medencebéli dermoid esete. Orvosi Hetilap. 1911. — 84. Hasüri echinococcus gyermekben. Orvosi Hetilap. 1911. — 85. Vesekiirtás esete. Orvosi Hetilap. 1911. — 86. Csontátültetéssel gyógyított felkarcysta. Orvosi Hetilap. 1911. — 87. A csontátültetés gyakorlati jelentősége. Orvosi Hetilap. 1912. — 88. A Basedow-betegség kórtana. Orvosi Hetilap. 1912. — 89. Garatfibroma esete. Magyar Sebésztársaság Munkálatai. 1913. — 90. A csöves csontok cystái. Magyar Sebésztársaság munkálatai. 1912. — 91. Hepaticus szakadás esete. Magyar Sebésztársaság munkálatai. 1913. — 92. A csontok és ízületek gümőkórja. Orvosi Hetilap. 1913. — 93. A végbél-tájék sebészileg fontosabb fejlődési zavarai. Magyar Sebésztársaság munkálatai. 1913. — 94. Súlyos hasi sérülések gyermekkorban. Orvosi Hetilap. 1913. — 95. Szövődményes appendicitises esetek gyermekeknél. Orvosi Hetilap. 1913. — 96. Tibiasarkoma esete. Orvosi Hetilap. 1913. — 97. Mellékvese daganat két éves gyermekben. Orvosi Hetilap. 1913. — 98. Teljes gégekiirtás két esete. Orvosi Hetilap. 1913. — 99. Adamantinoma mandibulae. Orvosegyleti Értesítő. 1913. — 100. Neuroma ganglionare esete. Orvosegyleti Értesítő. 1913. — 101. A felkarcsonat bujakóros hiányának pótlása átültetéssel. Orvosegyleti Értesítő. 1913. — 102. A csontátültetésről. Magyar Sebésztársaság munkálatai. 1912. — 103. Fonálgomba. Orvosegyleti Értesítő. — 104. Enkephalokele. — 105. Emlőpótlás. — 106. Nyaki ideggyök-daganat két műtött esete. — 107. Többszörös gyomorfekély. Orvosi Hetilap. 1920. — 108. Calcinosis interstitialis. Orvosi Hetilap. 1920. — 109. Gyomorileus esete.

III. Társ munkák. 110. Verebély Tibor—Horváth Gyula : A helybeli érzéstelenítő szerek hatása. Magyar Orvosi Archivum. 1897. 4. füzet. — 111. Verebély Tibor—Horváth Gyula : Die Wirkung der localen Anaesthetica auf die Structur der sensiblen Nervendapparate. Archives internationales der pharmacodynamie. 1898. 4. kötet. — 112. Verebély Tibor—Krompecher Ödön : Kórbonctani repetitorium. Magyar Orvosi Vademecum. 1901.

IV. Fordítások. 113. Kaufmann: Részletes kórbonctan tankönyve. 1903. (Németből, 343 oldal). — 114. Lejars: Sür-gős sebészi műtétek. 1906. (Franciából, 137 oldal.)

Ujabb dolgozatok: (1921—22.) 115. Az epekősebeszet néhány vitás kérdése. (Előadás a magyar sebésztársaság VIII. nagygyűlésén.) 1921 szept. — 116. A csontcystákról. (Előadás a budapesti kir. orvosegyesületben.) — 117. A csontcystákról. (Orvosképzés.) 1922. — 118. Májdaganat operált esete. Orvosegyesületi bemutató előadás. — 119. Az orvosképzés 1922. külön száma 14 klinikai dolgozattal az I. sz. sebészeti klinikáról. — 120. Sebészeti topographiai anatomia. (Munkában.) — 121. Hernia diaphragmatica. (Bemutató előadás operált eset alapján. Orvosegyesület, 1921.)

XXVII.

Dr. ZIMMERMANN ÁGOSTONT, az állatorvosi főiskolán az anatomia ny. r. tanárát, egyetemi magántanárt, levelező tagnak ajánljuk. Zimmermann dr. 1875-ben született Moóron; közép- és főiskolai tanulmányait Budapesten végezte. Elméleti pályára szánva magát, az állatorvosi főiskola (akkor még „akadémia“) anatómiai tanszéke mellett vállalt tanársegédi állást; később segédtanár lett s főnökének nyugalombavonulásával elnyerte az anatomia tanszékét. E mellett 1910 óta az egyemen is tart mint magántanár és megbízott előadó előadásokat az emlős háziállatok anatómiájából és a fejlődéstanból. Több ízben tett hosszabb tanulmányi utat külföldön; az 1908. évet egészen külföldön töltötte, 1913-ban a nápolyi nemzetközi zoologiai állomáson dolgozott.

Zimmermann dr. az emlősállatok anatómiájának, szövettanának és fejlődéstanának nagyszorgalmu és jeles művelője. Állásából folyik, hogy vizsgálatainak anyagául főkép a háziállatokat választja, de dolgozatai minden tekintetben messze túlelmelkednek az állatorvostan különleges érdekein s általános morphologiai jelentőségűek. Szakmájának minden ágazatában a legmodernebb értelemben otthonos tudós, aki csak hivatásának és tudományának él s mint kutató odaadással és lan-kadatlan buzgalommal működik. Örömmel látjuk, hogy búvárkodó munkájának színvonala, terjedelme, fajsúlya évről-évre növekedik. 1894 óta alig telt el év, hogy legalább egy önálló vizsgálatokon alapuló dolgozata ne jelent volna meg s munkálatait nemcsak honi nyelvünkön közli, hanem külföldi szaklapokban is elhelyezi, hogy vizsgálatainak eredményei bekapcsolódjanak a tudomány nemzetközi haladásába s egyben tanuságot tegyenek a nálunk folyó magasabbrendű kulturális

munkáról. Dolgozatai az állati szervezetnek csaknem valamennyi szervrendszerét felölelik, tárgyuk a bélcsatorna, a fogak szerkezete és fejlődése, az izmok, az erek fejlődése, a tőgy szerkezete és fejlődése, az ízületek alkotása és szövettani szerkezete, a nemi szervek, a fűregnyúlvány, a cryptorchismus, a hyperdaktylia, stb. Minden dolgozata a pontos, a lelkiismeretes és szakavatott tudósra vall, aki vizsgálataiban fáradtságot nem ismer és következtetéseiben óvatos és tartózkodó. Nem arra helyezi a fősúlyt, hogy az eredmény meglepő legyen, hanem inkább arra, hogy a tartósság biztosítékaival kerüljön a nyilvánosság elé. Erdeméül tudandó be az a 34 dolgozat is, mely 1910 óta intézetéből tanítványai részéről került ki.

Elismeréssel kell megemlékeznünk Zimmermann dr. tankönyveiről is. Eddigélé három ilyen munkája jelent meg: *Anatomiai gyakorlatok, Háziállatok anatómiája és Fejlődéstan*; az utóbbi éppen most érte meg 2-ik kiadását. Mindhárom a legteljesebb szakismerettel, mindenre kiterjedő gondossággal, ügyes kiválogatással, áttekinthetően és ritka jó magyarsággal megírt munka, mellyel a szerző nemcsak az állatorvosi főiskola hallgatóinak, hanem — különösen fejlődéstanával — a természettudományok iránt érdeklődők tágabb körének is jó szolgálatot tett.

Zimmermann dr. 1914 óta szerkesztője az *Állatorvosi Lapok* című heti folyóiratnak s a *Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből* című évnegyedes folyóiratnak. Tudományos társulataink működésében tevékeny részt vesz s nem kétséges, hogy mint akadémikus is bőven ki fogná venni részét akadémiánk munkálkodásából.

Zimmermann dr. kiváló szakképzettségétől, nagy munkakedvétől és tehetségétől még sokat várhatunk, de már eddigi tudományos érdemei is bőségesen megokolják, hogy akadémiánk Zimmermann dr.-t tagjai sorába válassza s ezzel elismerését nyilvánítsa csaknem két évtizedes szakadatlan és értékes tudományos tevékenységéért.

Lenhossék Mihály r. t.

Hutýra Ferencz r. t.

Horváth Géza r. t.

Dr. Zimmermann Ágoston főbb irodalmi dolgozatai: A)
 Könyvek: 1. *Fejlődéstan*. 311 szövegközötti képpel. XXIII, 8°, 348 oldal. A Pátria nyomása. Budapest, 1917. *Fejlődéstan*. Második kiadás. 323 szövegközötti képpel. XX, 8°, 306 oldal. A Pallas nyomása. Budapest, 1922. — 2. *Háziállatok anatómiája*. 95 képpel. XXV, 8°, 400 oldal. A Pesti Könyvnyomda

r. t. nyomása. Budapest, 1920. — 3. Anatómiai gyakorlatok. 191 képpel. XVIII, 8°, 280 oldal. Buschmann utódai nyomda. Budapest, 1921. — 4. A ló ujjának anatómiája. 50 képpel. XI, 8°, 176 oldal. Buschmann F. nyomása. Budapest, 1909. — 5. A tejmirigy összehasonlító anatómiája. 17 képpel. III, 8°, 38 oldal. A Pátria nyomása. Budapest, 1911. — B) Értekezések: 6. Adalék a bendő szövettanához. (Veterinarius, 1893.) A Thanhoffer-féle díjjal jutalmazott pályamunka. — 7. A lovak polydaktyliájáról. (Veterinarius, 1907.) — 8. Adatok az unguáták pártájának összehasonlító anatómiájához. (Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből. 1903.) — 9. A juhok körömcsöve. (Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből. 1905.) — 10. Ueber die Anwendung der Methode von Bielschowsky zur Darstellung der Bindegewebsfibrillen. (Zeitschrift für wissenschaftliche Mikroskopie und mikroskopische Technik. 1908.) — 11. Ueber das Vorkommen von Mastzellen beim Meeschweinchen. (Archiv für mikroskopische Anatomie und Entwicklungsgeschichte. 1908.) — 12. Adatok a szarvasmarha tejmirigyének szövettanához, különös tekintettel a magoszlási alakokra. (Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből. 1909.) — 13. Zur Anatomie der Ellbogengelenflächen der Haussäugetiere. (Anatomischer Anzeiger. Bd. 37.) — 14. Ueber das Episternum der Schafe. (Anatomischer Anzeiger. Bd. 40.) — 15. Adatok a kérődzők gyomrának összehasonlító anatómiájához. (Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből. 1912.) Pályadíjjal kitüntetett dolgozat. — 16. Összehasonlító anatómiai vizsgálatok a ló elülső végtagjának újjnyujtóiról. (Állattani Közlemények. 1912.) — 17. A ló szarugesztenyéi. (Állattani Közlemények. 1913.) — 18. A macska glans penise. (Állatorvosi Lapok, 1914.) — 19. A patásállatok inhuvelyeiről és nyálkatüszőiről. (Állattani Közlemények, 1914.) — 20. A ló és a marha paranasalis sinusai. (Állattani Közlemények, 1915.) — 21. A teve gyomrának u. n. vizeztartói. (Állattani Közlemények, 1916.) — 22. A tőgybimbó szerkezete és a fejés mechanizmusa. (Természettudományi Közlöny, 1918.) — 23. A patás állatok ízületi felületeinek synovialis gödrei. (Állattani Közlemények, 1918.) — 24. Adatok a vakbél féregnyúlványának összehasonlító anatómiájához. (Állattani Közlemények, 1921.) — 25. Adatok a ló metszőfogának anatómiájához és fejlődés-tanához. (Állatorvosi Lapok, 1921.) stb. — Ézeken kívül még több magyar- és németnyelvű kisebb-nagyobb dolgozat, ismer-tetés stb. A vezetése alatt álló anatómiai intézetből tanítvá-nyai részéről 36 dolgozat jelent meg, ezek közül 5 német folyóiratokban, 14 pedig doktori értekezés.

A III. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGOKNAK:

XXVIII., XXIX.

Még 1917-ben történt, hogy pozsonyi lakosként alulírott, hazánk világszerte elismert nagy szülöttjét:

Dr. HABERLANDT GOTTLIEB, egykoron gráci, jelenleg berlini tud.-egyetemi, továbbá

Dr. GOEBEL KÁROLY müncheni tud.-egyetemi ny. r. professzort, aki a tudományos növénytanak Haberlandthoz foghatóan elsőrendű mestere, részletes, sőt 1920-ban megújított okfejtés alapján a M. T. Akadémia III. B) alosztályába külső tagokul ajánlottam.

Ma — a budapestiek szemével is ismerve a helyzetet — úgy látom, hogy Európa politikai felfordulásában „trianoni csonk-hazánkra“ nem igen háramolhatik kár abból, ha Páris-tól elvégre független Akadémiánk a nevezett kapacitásokat, akiknek tudományos eredményei és botanikus kerti s intézeti alkotásai előtt kalapot emel a földkerekség tudománnyal törődő valamennyi nemzete, — külső tagjai sorába iktatja.

Pfeffer Vilmos leipzig-i professzor elhunytá után a tudományos növénytanak nincs képviselője a Magyar Akadémián.

Régen érzem, hogy Haberlandt és Goebel nevéhez fűződő példaadás kell, hogy serkentse, sőt irányítsa a Magyar Tud. Akadémia előadó asztala mellett azt a tudományos (tehát nem is az Akadémia elibe való florisztikai) növénytani munkásságot a céltudatosabb tevékenységre, amely — mintha irányt vesztett volna! — Jurányi Lajos r. t. elhunytá óta szinte végzetesen ellanyhult.

Richter Aladár l. t.

